

МІЖКУЛЬТУРН ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Філатенко І. О.,

к.філол.н., завідувачка кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
ПВНЗ «Київський медичний університет»
i.filatenko@kmu.edu.ua

Шевчук І. К.,

ст.викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
ПВНЗ «Київський медичний університет»
i.shevchuk@kmu.edu.ua

Проблема міжкультурної взаємодії в сучасному світі, що невпинно глобалізується, є актуальною для вітчизняної та зарубіжної науки [1]. Особливої значущості вона набуває в освітньому процесі вищого навчального закладу, в якому освіту здобувають студенти-іноземці. Крос-культурна комунікація за таких умов є неминучим процесом, який має відбуватися з урахуванням комплексу чинників, умов та зрештою якостей (особистісних, комунікативних та ін.) його учасників. Взаєморозуміння та ефективна взаємодія між представниками різних культур передбачає формування в них здатності та готовності до *міжкультурного діалогу*. В документах Ради Європи останній визначається як «відкритий і сповнений поваги обмін поглядами між індивідами, групами з різним етнічним, релігійним та лінгвістичним походженням і спадщиною на основі взаємного порозуміння. Він здійснюється на всіх рівнях – у межах одного суспільства, між суспільствами Європи, між Європою та ширшим світом» [2].

Отже, учасники міжкультурного діалогу мають прагнути до взаєморозуміння та згоди шляхом досягнення компромісу між власними культурними цінностями з аналогічними цінностями іншої сторони. Вирішальною обставиною тут є визнання взаємодіючими особами один одного як рівноправних учасників спілкування, відносини між якими мають будуватися на принципах довіри, поваги, доброзичливості, рівності та свободи вибору. Реалізація власних інтересів та цілей у такій взаємодії передбачає також невторчання в справи один одного й збереження самостійності. Таким чином,

неодмінною умовою та складовою ефективного міжкультурного діалогу є *толерантність*.

Відповідно до Декларації принципів толерантності, прийнятої ООН у 1995 році, «толерантність означає поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань» [3, с. 2].

У лінгвістичній літературі *міжкультурна толерантність* має різні визначення. В цілому вона розглядається як здатність до терпимого сприйняття чужорідної культури і загалом, й окремих її представників, іншої системи цінностей, іншого укладу та способу життя, відмінної поведінки та зовнішнього вигляду, несхожих традицій, чужих думок та переконань [4].

Водночас міжкультурна толерантність відображає здатність особистості здійснювати ефективну комунікацію з різними представниками суспільства в різноманітних ситуаціях, а також уміння створювати та підтримувати комфортне комунікативне середовище. Проте ця властивість не є вродженою рисою, а набутою. Її формування стає необхідною в здійсненні міжкультурного діалогу та виступає важливою умовою для освітньої діяльності в полікультурному середовищі вишів.

Таким чином, *міжкультурна толерантність* – це також інтегративна якість особистості, що формується в процесі соціалізації, професійної, освітньої діяльності й особистісного зростання, підґрунтям якого є виражена готовність до міжкультурного діалогу на засадах поваги, розуміння, прийняття та визнання відмінностей обох сторін.

Вона містить комплекс засвоєних знань і прийомів, які особистість може використовувати в міжкультурному діалозі, та характеризується наявністю умінь, що дозволяють адекватно оцінити комунікативну ситуацію, співвіднести наміри з передбачуваним вибором вербальних / невербальних засобів, досягти комунікативних цілей. Міжкультурна толерантність відображає готовність до встановлення та підтримки міжособистісних зв'язків, рівноправного діалогу, заснованого на повазі до самого себе та до інших людей, розуміння, прийняття та визнання відмінностей із збереження кожним учасником комунікації своєї індивідуальності та унікальності.

Міжкультурна толерантність може стимулюватися, корегуватися, а метою її розвитку та виховання / самовиховання є позитивна взаємодія з оточуючими, готовність до конструктивної взаємодії з людьми незалежно від їхньої національної, релігійної, соціальної приналежності, поглядів, світогляду, стилів мислення та поведінки.

Важливо підкреслити, що міжкультурна толерантність як складова міжкультурного діалогу в освітньому процесі вищого навчального закладу є значущою категорією для обох сторін: і викладачів, і студентів., – її формування є запорукою успішності навчання в полікультурному середовищі. У цьому зв'язку роль вивчення іноземної мови важко переоцінити, адже саме за допомогою використання мови іншої культури, тобто діяльнісному підходу до

навчання, відбувається не лише залучення до неї, а й розвиток лінгвокультурологічних та комунікативних навичок.

Список літератури:

1. М'язова І.Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. ...к. філос. н. 09.00.03. К., 2008. 18 с.
2. White Paper on Intercultural Dialogue „Living Together as Equals in Dignity”. Strasbourg, 2008. P. 9 – 10.
3. Декларація принципів толерантності. URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2014/2/10/Deklaracija-tolerantnosti.pdf> (дата звернення: 07.12.2023).
4. Філатенко І. О., Закрутько Л. І. Міжкультурна толерантність як професійна якість викладача в навчальному процесі в іноземній аудиторії. Modern ways of development of science and the latest theories Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference Madrid, Spain (December 11-13, 2023). P.293 – 295.